

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ ДРУКАРСТВА

Кафедра суспільно-гуманітарних наук

Проректор

з науково-педагогічної роботи

Угрин Я. М.

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗО 1 ФІЛОСОФІЯ І НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ

(код і назва навчальної дисципліни)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ третій (освітньо-науковий)
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ доктор філософії
(назва ступеня вищої освіти)

галузь знань 18 Виробництво та технології
(шифр і назва)

спеціальність 186 Видавництво та поліграфія
(шифр і назва)

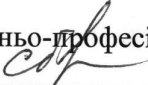
спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

мова викладання українська

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія і наукове пізнання»
для третього освітньо-наукового рівня докторів філософії спеціальності 186 «Видавництво та
поліграфія»

Затверджена гарантом освітньо-професійної програми «Видавництво та поліграфія»

(підпис)

С.Ф.Гавенко
(ініціали та прізвище)

Розробник(и):
професор, д-р. філос. наук, завідувач кафедри СГН
Зачепа А.М.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук

Протокол №11 від «2» червня 2020 року

Завідувач кафедри СГН
(назва кафедри)

(підпис)

А.М.Зачепа
(ініціали та прізвище)

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів/год.	6/180	
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.:		
– лекційні заняття, год.	41	
– семінарські заняття, год.		
– практичні заняття, год.	41	
– лабораторні заняття, год.		
Усього годин самостійної роботи, у т.ч.:	98	
– контрольні роботи, к-сть/год.		
– розрахункові (розрахунково-графічні) роботи, к-сть/год.		
– індивідуальне науково-дослідне завдання, к-сть/год.		
– підготовка до навчальних занять та контрольних заходів, год.		
Екзамен	екзамен в II сем.	
Залік	залік в I сем.	

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:
 денної форми навчання – 50 ;
 заочної форми навчання – _____.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань у галузі філософії і методології науки, вивченні та аналізі сучасних наукових концепцій і теорій, вивченні методів для отримання і подальшого аналізу наукових знань, розв'язання проблеми істинності наукового знання, можливості інтуїтивного отримання знань, знайомство з практичним застосуванням науково-методологічних знань у професійній діяльності. Основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Філософія і наукове пізнання» викладається у відповідності з основними позиціями, що склалися в історії філософії і в сучасній філософії.

2.2. Завдання навчальної дисципліни

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання**

- формування навичок обґрунтування теоретичних основ і закономірностей функціонування філософії науки;
- розуміння специфіки, принципів співвідношення методології і методів наукового пізнання;
- оволодіння навичок наукового мислення, культури і свідомості;
- розвиток здатності до творчого та критичного аналізу й прогнозування процесів і явищ.
- сутність основних категорій з філософії науки; погляди основних світових філософів;

- досягнення сучасної вітчизняної філософії з наукових досліджень; становлення, утвердження та розвиток світової філософської науки;
- тенденції розвитку філософських систем, сучасного соціального та наукового процесу; філософські підходи, наукові концепції, методологію управління; сутність управління, його основні характеристики і функції; історію взаємодії філософії і науки та роль філософії науки у сучасному житті; особливості природничого та гуманітарного знання, в тому числі у конкретних дисциплінах і використовуваних методах;

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у аспірантів компетентностей:

загальних:

- Здатність працювати з міжнародними науковими товариствами, презентувати та публікувати свої наукові результати однією з іноземних мов європейського простору; спілкуватися з академічним товариством та громадськістю, (ЗК1).
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових та складних ідей (ЗК3).
- Здатність діяти в парадигмі системного наукового світогляду, професійної етики та загальнонаукового і культурного кругозору (ЗК4)

фахових:

- Здатність використовувати у професійній діяльності знання з різних наук, переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми видавничо-поліграфічної галузі (СК 6)

Результати навчання даної дисципліни деталізують такі програмні результати навчання:

Знати наявні, виявляти нові, перспективні науково-прикладні проблеми видавничо-поліграфічного та пакувального виробництва, визначати і враховувати їх міжгалузевий та глобальний контексти, визначати методи і засоби розв'язання вказаних проблем.(РН1)

Дотримуватися принципів етики і доброчесності в галузі наукової та/або професійної діяльності під час оприлюднення, презентації, обговорювання та захисту результатів наукових досліджень в усній та письмовій формах перед фаховою та не фаховою аудиторією державною та іноземною мовами. (РН4)

Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають змогу переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми видавництва та поліграфії з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів (РН7)

Знати та розуміти структуру та функції загальнонаукової філософської концепції наукового світогляду, ролі науки, її впливу на суспільні процеси та розвиток сучасної цивілізації; розуміти необхідність постійного особистісного та професійного саморозвитку та вдосконалення підходів під час наукової, дослідницької, викладацької та інноваційної діяльності (РН 10)

2.3. Перелік попередніх та супутніх і наступних навчальних дисциплін

№ з/п	Попередні навчальні дисципліни	Супутні і наступні навчальні дисципліни
1	Методи моделювання в наукових дослідженнях	Методологія науково-дослідницької діяльності
2	Прикладні аспекти системного аналізу видавничо-поліграфічного виробництва	Методологічні принципи написання дисертаційної роботи

3. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Філософія і наукове пізнання» сприяє розумінню специфіки філософського осягнення дійсності, формування світоглядно-методологічної культури. Формування і розвиток сучасної світоглядно-методологічної парадигми молодих науковців неможливе без філософії як теоретичної основи людського світобачення, без розуміння філософії як життєвого завдання. Запропонована програма створена на основі найвищих досягнень класичної і сучасної філософії і враховує зростаючий попит на оволодіння філософією як відповідним типом, способом мислення.

Курс порушує найважливіші філософські проблеми науки, а також методологічних шкіл і напрямків. Для побудови курсу в якості базових вибрані історико-філософський і системний підходи. Це дозволяє виявити і зіставити ключові феномени у розвитку філософії науки і методології. Курс тісно пов'язаний з ідеями синтезу знань, що здійснюється через розширення предметних полів досліджень, а також посередництвом формування методологічних технологій, здатних відіграти роль інфраструктур пізнавальної діяльності в усіх її сферах. Курс передбачає сполучення історико-філософських, системних, логічних підходів, і водночас, у своїх завершальних розділах передбачає вихід на використання 1 філософії і методології у процесах розв'язання дослідницьких завдань в областях природничих, технічних і соціально-гуманітарних дисциплін.

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Лекційні заняття

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Філософсько-методологічні проблеми соціального знання	
Тема 1. Основні проблеми філософії науки	2
Тема 2. Наукове знання та його особливості	2
Тема 3. Наука як соціальний інститут. Основні історичні етапи розвитку науки	2
Тема 4. Наука як цивілізаційний та культурний феномен	2
Тема 5. Філософія, наука, методологія: аспекти взаємодії	2
Тема 6. Гносеологічні і структурні особливості наукового знання.	2
Тема 7. Функції наукового дослідження: опис, пояснення, передбачення, обґрунтування, доказ	2

Тема 8. Структура і функції наукової теорії. Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний зразки побудови теорії	2
Тема 9. Загальнонаукові методи: ідеалізація, аналогія, гіпотеза, підтвердження і спростування.	2
Тема 10. Проблема істини у філософії науки: наука як техніка. Питання про сутність техніки. Проблема співвідношення науки і техніки	2
Разом за модулем 1	20
Змістовий модуль 2	
Сучасні тенденції і суперечності розвитку техногенної цивілізації	
Тема 11. Методологічні новації античності. Реконструкція міфологічного мислення.	2
Тема 12. «Суверенітет» наукового методу. Методологічні настанови мислителів Середніх віків. Пошук методу в епоху Відродження	2
Тема 13. «Натурфілософія» Галілея і Ньютона. Версії раціоналізму Декарта і Лейбніца. Теорія пізнання Канта	2
Тема 14. Основи наукової раціональності	2
Тема 15. Динаміка наукового знання. Ідея кумулятивізму знання.	2
Тема 16. Критика науки. Теорія «онтологічної відносності» В. Куайна. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса	2
Тема 17. Сучасні тенденції і суперечності розвитку техногенної цивілізації. Структура і функція наукового товариства (школи).	2
Тема 18. Науковий етос і орієнтації вченого. Наука і суспільство. Глобальні кризи і проблема цінності науково-технічного прогресу	2
Тема 19. Людина як елемент у системі техніки. Проблема заміщення людини в техніці.	2
Тема 20. Глобалізація технічної системи. Нові технології і перспективи людини	3
Разом за модулем 2	21
Усього	41

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Рік підготовки 1 Семестр 2		
1	Тема 1. Основні проблеми філософії науки	2
2	Тема 2. Наукове знання та його особливості	2
3	Тема 3. Наука як соціальний інститут. Основні історичні етапи розвитку науки	2
4	Тема 4. Наука як цивілізаційний та культурний феномен	2
5	Тема 5 Філософія, наука, методологія: аспекти взаємодії	2
6	Тема 6. Гносеологічні і структурні особливості наукового знання	2
7	Тема 7. Функції наукового дослідження: опис, пояснення, передбачення, обґрунтування, доказ. Розрізнення емпіричного і теоретичного: факт і теорія. Структура емпіричного дослідження	2
8	Тема 8. Структура і функції наукової теорії. Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний зразки побудови теорії	2
9	Тема 9. Загальнонаукові методи: ідеалізація, аналогія, гіпотеза, підтвердження і спростування	2
10	Тема 10. Проблема істини у філософії науки: наука як техніка. Питання про сутність техніки. Проблема співвідношення науки і техніки	2

11	Тема 11. Методологічні новації античності. Реконструкція міфологічного мислення. Раціоналізації античної філософії. Перші зразки абстрагування і ідеалізації (Піфагор, Евклід). Метафоричне смислоутворення античної натурфілософії. Методологічна реконструкція майевтики Сократа, теорії Платона, аналітики Арістотеля	2
12	Тема 12. «Суверенітет» наукового методу. Методологічні настанови мислителів Середніх віків. Пошук методу в епоху Відродження	2
13	Тема 13. «Натурфілософія» Галілея і Ньютона. Версії раціоналізму Декарта і Лейбніца. Теорія пізнання Канта	2
14	Тема 14. Основи наукової раціональності. Породження метафізикою позитивізму (Конт)	2
15	Тема 15. Динаміка наукового знання. Ідея кумулятивізму знання. Неопозитивістська концепція науки	2
16	Тема 16. Критика науки. Теорія «онтологічної відносності» В.Куайна. Методологія науково-дослідницьких програм І.Лакатоса	2
17	Тема 17. Сучасні тенденції і суперечності розвитку техногенної цивілізації. Структура і функція наукового товариства (школи)	2
18	Тема 18 Науковий етос і орієнтації вченого. Наука і суспільство. Глобальні кризи і проблема цінності науково-технічного прогресу	2
19	Тема 19 Людина як елемент у системі техніки. Проблема заміщення людини в техніці	2
20	Тема 20. Глобалізація технічної системи. Нові технології і перспективи людини	3
Разом		41 годин

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Двозначність визначення науки. Розмежування наукового і ненаукового знання Історичний вимір науки. Дата і місце народження науки. Міф, технологія, наука. Історична типологія стосунків філософії і науки. Наука і релігія	8	
2	Наука як соціальний інститут. Етичні настанови науки. Наука і суспільство	8	
3	Ціль і предмет філософії науки. Основні аспекти філософського вивчення науки	8	
4	Функції наукового дослідження: опис, пояснення, передбачення, обґрунтування, доказ. Розрізнення емпіричного і теоретичного: факт і теорія	8	
5	Структура емпіричного дослідження. Структура і функції наукової теорії. Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний зразки побудови теорії	8	
6	Загальнонаукові методи: індукція і дедукція, аналіз і синтез, абстрагування і узагальнення. Загальнонаукові методи: ідеалізація, аналогія, гіпотеза, підтвердження і спростування. Проблема істини у філософії науки: наука як техніка	8	
7	Реконструкція міфологічного мислення. Раціоналізації античної філософії. Перші зразки абстрагування і ідеалізації (Піфагор, Евклід)	8	
8	Метафоричне смислоутворення античної натурфілософії. Методологічна реконструкція майевтики Сократа, теорії Платона, аналітики Арістотеля	10	

9	Методологічні настанови мислителів Середніх віків. Пошук методу в епоху Відродження. 2. Гносеологічна революція епохи новоевропейської філософії. Визволення «органона» в науково-методичних проєктах Ф.Бекона, Т.Гоббса	10	
10	«Натурфілософія» Галілея і Ньютона. 3. Версії раціоналізму Декарта і Лейбніца. Теорія пізнання Канта	10	
11	Теорія «онтологічної відносності» В. Куайна. Методологія науководослідницьких програм І. Лакатоса	4	
12	Анархічна епістемологія П. Фейєрабенда. 3. «Строга наука» Е. Гуссерля. Герменевтика «наук про дух» Г.-Г. Гадамера	8	
Усього годин		98	

5. МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ЗНАНЬ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості аспіранта та виконання конкретно ї практичної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається викладачем, що проводить заняття.

Модульний контроль проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять і має на меті перевірку засвоєння аспірантом певної сукупності знань та вмій, що формує цей модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів.

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома напрямками: І – контроль систематичності та активності роботи на семінарських та практичних заняттях; ІІ – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання. Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування. Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 30 балів, з яких: 10 - за теоретичні знання (поточний експрес-контроль знань на лекційних заняттях з теоретичного матеріалу з урахуванням матеріалу, що виноситься на самостійну роботу аспірантів; - 20 - за практичні вміння (поточний контроль знань на семінарських заняттях з урахуванням матеріалу, що виноситься на самостійну роботу аспірантів).

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться в усній та письмовій формі. Письмовий компонент модульного контролю обов'язковий і проводиться шляхом написання творчого завдання (реферату). Максимальна кількість балів за результатами модульного контролю складає 10 балів (доповідь на семінарі (до 5 балів) та виконання творчого завдання (до 5 балів) з урахуванням матеріалу, що виноситься на самостійну роботу аспірантів.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзамен – форма оцінки підсумкового засвоєння аспірантами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ АСПІРАНТІВ

Максимальна оцінка в балах		
Поточний контроль (ПК)	Екзаменаційний контроль	Разом за дисципліну
50	50	100

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспекти лекцій та презентації з дисципліни на електронних носіях.
2. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи аспірантів на електронних носіях.
3. Перелік завдань до контрольних-модульних робіт.
4. Комплекс літератури з дисципліни.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Альберт Х. Трактат о критическом разуме. - М., 2001.
2. Баженов Л.Б. Строеие и функции естественнаучной теории", М., 1978
3. Бургин М.С., Кузнецов В.И. Введение в современную точную методологию науки. Структуры систем знания: Пособие для ст-тов ВУЗов. - М., 1994. Бурдые П. Практический смысл. - М., 2001.
4. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки /XVII-XVIII вв./. Формирование научных программ нового времени. - М., 1987.
5. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки: становление и развитие первых научных программ. - М.,1980.
6. Гейзенберг В. Шаги за горизонт. - М., 1989.
7. Гуссерль Э. Философия как строгая наука. - Новочеркасск: Сагуна, 1994. - 357 с.
8. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. - К.: Юніверс, 2000. - Т. I. - 464 с.
9. Добронравова И.С. Нелинейное и сложное мышление // Философия мышления. - Одесса: Печатный дом, 2013. - с.91-105.
10. Добронравова І.С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві // Філософська думка. К., 1994, №4
11. Зотов А.Ф., Воронцова В.В. Современная буржуазная методология науки. - М., 1963.
12. Идеалы и нормы научного исследования. - Минск, 1981.
13. Ильин В. В. Критерии научности знания. - М., 1989.
14. Кезин А. В. Научность: эталоны, идеалы, критерии - М., 1989.
15. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. С.444-717.
16. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. Киев, 1974. 17. Кун Т. Структура научных революций. - М.: АСТ, 2002. - 608 с. [М., 1975, 1980.]
18. Лакатос И. Методология программ научных исследований. - СПб., 2000.

Допоміжна література

1. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. История науки и ее рациональные реконструкции // Кун Т. Структура научных революций. - М.: АСТ, 2002. - С.269-524.
2. Лекторский В. А. Эпистемология классическая и неклассическая. - М., 2001. 21. Лекторский В.А., Швырёв В.С. Методологический анализ науки. (Типы и уровни) // Философия, методология, наука. - М., 1972 22. Лой А. Н. Свідомість як предмет теорії пізнання. - К.: Наукова думка, 1988. - 247 с.

9.Інформаційні ресурси

Адреса електронних бібліотек:

<http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. И.И. Мечникова <http://w.w.w.ognb.odessa.ua/>

Бібліотека ім. Горького <http://w.w.w.nbuv.gov.ua/>

Бібл. ім. В.Вернадського <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>

Бібл. ім. Максимовича, КНУ <http://w.w.w.>

Шосоf.com/ua/ Інститут філософії ім. Сковороди <http://lib.misto.kiev.ua>

10. УЗГОДЖЕННЯ З ІНШИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ

№ п/п	Назва навчальної дисципліни, щодо якої проводиться узгодження	Прізвище та ініціали викладача	Підпис
1	Методологія науково-дослідницької діяльності		
2	Методологічні принципи написання дисертаційної роботи		